

Л. М. Дзюбенко, канд. екон. наук,
доцент кафедри економіки підприємств,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ПАРАДИГМА СИНЕРГІЧНОЇ ПРИБУТКОВОСТІ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

The paradigm synergy profitableness in system of physical economy is considered. Its components and relationship systems of factors advance energy as process synergy profitableness of the enterprise are determined.

Закони природи як об'єктивні регулятори життєдіяльності людини зобов'язують її до гармонійного співіснування з нею. Розуміння фізичної економії як вихідної в еволюційному розвитку економічної системи і суспільства в цілому потребує цілісного розроблення і впровадження її у вищій школі.

Закон Сергія Андрійовича Подолинського полягає в перетворенні і збереженні енергії за допомогою людської праці, що зумовлює її нагромадження в розпорядженні людства. Натомість, теорія трудової вартості К. Маркса розглядає працю як субстанцію вартості всіх товарів, що приносить прибуток капіталістам. Їх відрізняє різне розуміння ролі праці. Адже, праця в природі є «таке споживання механічної і психічної роботи, нагромадженої в організмі, що має результатом збільшення кількості перетворюваної енергії на земній поверхні» [3, с. 229]. Так, Сергій Подолинський розкриває природу і соціальну сутність людської праці, яка спроможна об'єднати усіх людей у громаду.

Фізіократи основою виробництва додаткової вартості вважали гумусний шар землі, а український учений довів, що родючість землі зумовлена діяльністю Сонця, завдяки чому досягається приріст перетворюваної енергії на Землі. Микола Руденко стисло окреслив концепт його економічного відкриття як; «додаткова вартість — це додаткова енергія Сонця, яку людство використовує для свого прогресу» [3, с. 12]. Будь-який вид прибутку пов'язаний з продуктивною силою людини.

Явище синергізму (від грец. ς — той, що діє разом) полягає в посиленні дії одного каталізатора через додавання іншого компоненту, котрі діють спільно в певному напрямі. Синергічною прибутковістю є підвищена результативність взаємозв'язаної системи чинників, що діють разом і взаємно підсилю-

ють свою дію порівняно з діючими звичайно. Адже, синергічна ефективність виражає комбінований вплив сукупності інновацій на фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання, коли загальний ефект його діяльності перевищує арифметичну суму впливів кожної інновації, тобто окрема інновація посилює вплив усіх інших.

Розуміння енергії полягає в здібності розвивати силу. Зобразимо взаємозв'язок системи чинників авансованої енергії та процесу синергічної прибутковості підприємства на рис. 1.

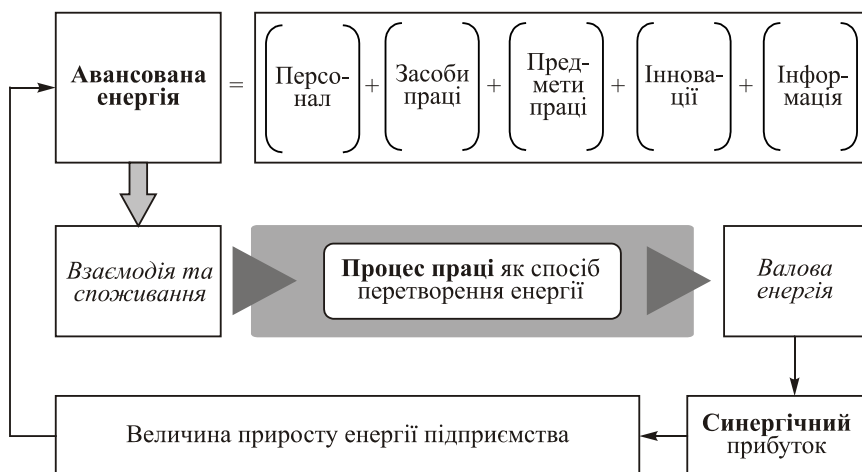

Рис. 1. Взаємозв'язок системи чинників авансованої енергії та процесу синергічної прибутковості підприємства

За С. Подолинським, праця уможливорює нагромадження додаткової енергії на Землі, щоб запобігати її розсіюванню. Найліпшим видом корисної праці він називає землеробство, де праця зберігає енергію приблизно в 10 разів більше тієї, яку в неї вкладають. Енергія витрачена хліборобом на оранку, посів і жнива є меншою, ніж накопичена при фотосинтезі внутрішня енергія міжатомного зв'язку у збіжжі врожаю. Додатково до енергії витраченої хліборобом, долучається сонячна енергія, що фіксується фотосинтезом у збіжжі. Усього лише частина цієї валової енергії цілком достатня для виконання всіх робіт майбутнього року, а надлишок формує субстанцію «додаткового продукту». В цьому полягає сутність фізичної природи «додаткового продукту», що Ф. Енгельс визнав «дуже цінним відкриттям» у сільському господарстві [3, с. 66]. Зокрема в праці «Людська праця і єдність си-

ли» (1883 р.) Подолинський робить висновок: «Доки людина має змогу розпоряджатися такою кількістю хімічних споріднень і вільної механічної праці, що ся кількість перевищує його власну силу ... — доти існування людства матеріально забезпечене» [3, с. 307—308]. Працююча людина захоплює і використовує енергопоток Всесвіту з метою зберігання, використання і нагромадження нею енергії на Землі.

Сергій Андрійович Подолинський підкреслює, що збільшення населення планети та підвищення продуктивності праці призведе до нагромадження енергії, а тому — до прогресу людства. Капіталізм збільшує нагромадження енергії через підвищення продуктивності праці, але водночас підвищує розкрадання енергії, що пов'язано з війнами, загибеллю і вимиранням людей, збільшенням виробництва предметів розкоші, дармоїдства, марнотратства та неефективним споживанням.

Суспільна проблема власності на працю та її продукти залежить від того, ким є працюючий — вільним або невільним (засуджений, кріпак, раб) повністю чи частково. Відчуженням продуктів праці та розподілом доходів від неї в суспільстві займаються підприємці і власники капіталу. Побудова громадянського суспільства вимагає реальної рівноправності усіх видів і форм власності на трудовій основі.

Отже, за своєю природою праця є не тільки «батько багатства», але й головне джерело життєдіяльності людини. Тому, саме на праці ґрунтується все буття людини як першооснови змін у розподілі енергії, що уможливорює використання найбільшої частки сил природи для задоволення людських потреб. Подолинський і Вернадський вірили, що найважливішим джерелом економічного багатства є здатність людини до інновацій, які втілюються у фізичній економіці через наукові відкриття й технологічні розробки. Таким чином, подальший розвиток людства залежать від раціонального підвищення продуктивної сили людської праці на душу населення та інтенсифікації енергопотоків в економічній системі.

Література

1. *Злупко С. М.* Історія економічної теорії: Підручник // 2-е вид., допов.— К.: Знання, 2005.— 719 с.
2. *Корнійчук Л. Я.* Історія економічної думки України: Навчальний посібник.— К.: КНЕУ, 2004.— 431 с.

3. Подолинський С. А. Вибрані твори / Упоряд. Л. Я. Корнійчук.— К.: КНЕУ, 2000.— 328 с.

4. Світленко С. І. Світ модерної України кінця XVIII — початку XX століття: Зб. наук. праць.— Дніпропетровськ: Герда, 2007.— 458 с.

5. Учення Сергія Подолинського і цивілізаційна еколого-економічна перспектива: Матеріали Міжнародної наук. конф., присвяченої 150-річчю від дня народження С. А. Подолинського. Київ, 7 грудня 2000 року / Ред. Л. Я. Корнійчук.— К.: КНЕУ, 2001.— 160 с.

Т. Г. Дудар, д-р екон. наук, проф.,
член-кореспондент УААН,

завідувач кафедри аграрного менеджменту і права,
Тернопільський національний економічний університет

РОЗВИТОК ІДЕЙ СЕРГІЯ ПОДОЛИНСЬКОГО У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГО-СПРЯМОВАНОГО СІЛЬСЬКОГОС- ПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

The role of development of ideas of the prominent Ukrainian scientist Sergey Podolinskogo is considered in forming of the ecology-directed agricultural production, which is the important constituent of harmonization of mutual relations between a man, society and nature.

Світові тенденції нарощування виробництва сільськогосподарської продукції інтенсивними методами тривалий період були недосконалими і привели до виникнення загроз щодо збереження і поліпшення якості природної родючості ґрунтів, повноцінного і безпечного для здоров'я харчування людей.

Як вихід із цієї ситуації, нині більш як у ста країнах світу динамічно розвивається еколого-спрямоване сільськогосподарське виробництво, в якому особлива роль відводиться методам органічного агровиробництва і біодинамічного землеробства, які базуються на принципах максимального наближення методів ведення сільського господарства до принципів збереження довкілля, гармонійних взаємовідносин між суспільством і природою.

Незважаючи на існуючі труднощі у становленні органічного агровиробництва в Україні воно є багатообіцяючим і дуже перспективним не тільки через наявність у країні родючих чорноземних ґрунтів і міцних традицій сільськогосподарського виробництва та зростання попиту споживачів на екологічно чисту продук-